

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XIX. Magistratus consulatui similes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Consules
infestis plebi

Non potuisse coerceri vllum Senatorem à Consule, si quis modo animum obfistendi haberet, multa docent exempla. Nam factio Patriciorum pro commodis plebis nihil agi sinebat, atque hoc agebatur, vt Consul Dominatum nobilitatis firmaret. Si quis vero gratiam plebis captaret, nã ille facilem contra omnia Imperia patricia receptum habebat. Aderant deinde alia, quibus iustitia defendi, iniuriæ inhiberi non poterant, conspiratio nobilitatis, agnationes, affinitates, aliorum in eandem dignitatem successiones, spes reciproca dissimulationis. Nec vnquam nobilis inuentus est Consul, qui ita Magistratum gereret, vt aequabili iustitiâ, & plebe defendendâ parium in se odia concitaret, neque enim decrant, qui clam ac palam insidias, necemque machinarentur. Magis itaque laudo Veientes, qui tædio annuæ ambitionis, quæ discordiarum causa fuit, Regem creauerunt.

Sumptus
Consulatu,
& aliorum.

§. 15. Nimij quoque in Consulatu sumptus facti, vnde ad inopiam multos vnus anni purpura redegit. Ne vero quisquam immerito reprehendit terrarum Dominos arbitretur, audiatur prudentissimum iudicem Lipsium. l. 2. de Magnit. Rom. c. 11. *Capita impendiorum dicam. De quibus vniuersè sic Lactantius: Quid dicendum est de iis, qui populari leuitate ducti, vel Magnis vrbibus suffecturas opes, exhibendis muneribus impendunt: Item Ambrosius: Magistratus in theatris, mimis, & athletis, gladiatoribus, aliisque huiusmodi generibus hominum totum Patrimonium suum largitur, & prodigit, vt vnus hora fauorem vulgi acquirat. Merito damnantur, atres damnosam hanc insaniam, & qua priuatos homines bonis per ludum exurit, Principes ipsos attenuat, & delibat. Atque id discere cum ex frequentia eorum potes, tum ex apparatu. Vnus Augustus fecisse ludos se dicit, suo nomine quater & vices, pro aliis Magistratibus, qui aut abessent, aut nõ sufficerent, ter & vices. Ego vix arbitror, vllos ex istis Principalibus ludis minoris quingentes, aut & milles sestertio sterisse: quod Apparatus & Pompeia facile persuadebunt. Nam ecce in ipso Theatro, Amphitheatro, aut Circo adornando qui saepe sumptus? Cum semper gratia aliqua, & illicium nouitatis in ipsa formâ quaereretur: Et Nero (pro exemplo) Theatrum totum, non Scenam eius tantum, auro illeuit & obtexit. Sed & quidquid illatum fuit, & omne instrumentum, ac choriagium, aureum: itemque vela qua superne contra solem obumbrabant, purpurea tota, & aureis stellis interstincta. Ex quo & dies ille Aureus appellatus. Dio Cassius hoc in Nerone. Et Plinius id ipsum adsignificauit: Nero Pompeii Theatrum operuit auro, in vnum diem, quo Teridati Regi Armenia ostenderet. Quid Iulius Caesar, ante Neronem, & nondum Princeps? Is primus in Aedilitate, munere Patris funebri, omni apparatu arena Argenteo usus est: feræque argenteis hastis laceffere, tum primum visum. Mox, quod etiam in Municipiis emulantur, C. Antonius ludos scenâ argentea fecit.*

Principes
imitati ci-
ues.

Et deinde. Sed dices Principum virorum modo hæc fuisse. Erras: De Milone hoc iam olim Cicero, tria patrimonia in has reseffuisse, de Messala quodam Vopiscus, cum Stomacho ista narrat. Legat hunc locum Iunius Messala, quem ego libere culpæ audeo, ille enim patrimonium suum scenicis dedit, heredibus abnegauit, matris tunicam dedit mima, lacernam Patris mimo: & rectè si auxilio pallio aurato atque purpurato profirmate tragædus vteretur. Iam quid lineas petras Aegypto loquar, quid Tyro & Sidone tenuitate pellucidæ micæ purpura plumandi difficultate pernobiles: Donati sunt ab Atrebatibus, birri petiti, donati birri Canusini, Africane opes in scena non prius visa. Et hæc quidem iccirco ego in literas misi, vt futuros editores pudor tangeret, ne patrimonia proscriptis legitimis heredibus mimis & blateronibus deputarent.

Omnium fuit ingens sumptus; in morem enim abierat conuiuium consulare, & triumphale. Plin. l. 14. c. 15. Quid non & Caesar dictator triumphis sui cæna vini Falerni amphoras Chii cados in conuiuiis distribuit. Idem Hispaniensi Triumpho Chium & Falernum dedit, Epulo vero in

tertio Consulatu suo, Falernum, Chium, Lesbium, Mamerinum, quo primum tempore quatuor genera vini apposta constat. Postea ergo omnia alia in Nobilitatem venerunt, circiter septingentesimum vrbis annum.

Hoc tamen amicorum gratulationi detur. Ludos dabant Consules summo suo & publico damno. Id vero superat oem furorem, & etiam cum honor tantum esset, non etiam potestas Consulatus, multi tamen iactura patrimonij emerent laruam demortui Magistratus. Ludorum impensas qui nescit, Romane antiquitatis ignarus est. Venationem exhibebant Consules. Claud. l. 3. de Laud. Stilic.

Retibus, & claustris dilata morte tenenda,
Ducendaq; fera, cupidas arcere sagittas,
Consulis in plausum casuris parcite monstris.

Magnarum res impensarum, nec eius quid priuatam vitam reditus erat. Dum itaque domi sumptibus certatur, empta sunt in Comitio spolia Prouinciarum, multo ardentius quam ferarum monstra.

Tum virides pardos, & cætera colligit austrum
Prodigia, immaneque simul Latonia dentes.

Neque ego sine causa insaniam sumptuum reprehendo, nam eam Imperatores populares leniuerunt; Aurelianus sumptu publico Consulatum dedit, non daturus beneficium, si non sumptum priuato perniciosum ipse sufficeret. Alij deinde Imperatores prudentiores sumptum contraxerunt, vt Alexander Severus. Nec defuit tamen cupidini sua miserrima ambitio, euerit sumptibus multi tolerabilius duxere, quam Consulatu carere. Leges ipse mecum sentiunt. Valentin. & Marcianus vetuere. Cod. 12. t. 3. Ordinem Consulatus ad antiquam reduximus sanctionem, vt sellam nostri honoris merito non rapiendi studio populorum agmina fecerentur, ac lucrandi cupiditate deposita venerabilem parentum habitum, & felicissima antiquitatis ornamenta conspicerentur. Hoc ergo exemplo etiam ceteros procedere Consules volumus, nec expendere eos sine effectu parimus. Cessante ergo ista spargendi vilitate amplissimi Consules procedentes, deinceps abstineant hoc errore perrendi, optimoq; Consilio operinecessario proficiat, quod erat incompetenter proiciendum. Ad restaurationem itaq; aqueductuum huius amplissima vrbis centena pondus auri præsintur per singulos Consulatus: vt & Consul patria se dedisse nouerit, & data notum sit mansura esse perpetuo. Dat. Asporatio & Herculatio Coss.

Non potuit ne quidem vetustas pati, vt ablata belandi, & pacificandi, (vt Nouell. 105. loquitur Imperator) potestate, sola largitate se Consules exhaurirent. Spargere omnino nummos Marcianus vetuit; Iulianus concessit, vt argentum spargerent, aurum vetuit. Verum audire leges expedit. Quid autem oporteat spargere in septem his processibus populo Consularem, melius nos designauimus, quam sicut Marciani diuina memoria constitutio dicit, Illa quidem abnegauit omnino munificentiam, nos autem corrigimus eam causam, voluntate eius, qui Consulatus habet honorem, disponentes, siue enim nihil voluerit spargere, non cogimus, siue rursus ad hoc venire voluerit, & ex argento muneribus honorare populum, nec hoc interdiximus, non tamen aurum spargere sinimus, non minoris alicuius non maioris omnino, non medi characteris aut ponderis. Sed argentum, sicut prædiximus.

Atque hæc de Consulul officio, honore, & potestate dicta sint, quam potestatem cum deficeret, dictatura fulciebant Romani, de qua suo loco dicam.

CAPVT XIX.

Magistratus Consulatus similes.

§. 1. Tribuni militares omnino Consulibus pares fuere, ideoque vocati Tribuni militares consules.

Tribuni
militares
consules.

consulari potestate. Eadem absolutâ potestate vti sunt Decemviri legum scribendarum, quanquam illis maior potestas data est, quâ leges conscriberent, & ferrent. Sed horum potestas tumultu abrogata est, quod cum æquissimas leges promulgarent iniuriosissime ciues tractarent, iniquissime iudicarent.

*Præfectus
vices Regis
& Consulis
tenuit.* §. 2. Consulibus pene par, postea superior fuit Præfectus vrbis. Vetus Roma Magistratus, & à Regibus ipsis institutus, nam cum Reges ad bellum proficiscerentur vrbis Præfectum constituerunt, idque postea duravit, nisi quod sub Imperatoribus maior illis fuit potestas, & præfente Augusto officio fungerentur. Tacitus l. 6. annal. Per idem tempus L. Piso Pontifex, rarum in tanta claritudine, sacro obijt. Nullius sententia sponte autor, & quoties necesse est ingrueret, sapienter moderans. Patrum Consilium fuisse memoravit, et ad octogimum annum processit. Decus triumphale in Thracia meruerat. Sed præcipua ex ea gloria, quod Præfectus vrbis recens continuam potestatem, & insolentiam parendi gravio- rem, mire temperavit. Namq; antea præfecti domo Regibus, ac mox Magistratibus, ne vrbis sue Imperio foret, in tempus deligebatur, quo ius redderet, ac subditis moderaretur. Feruntq; ab Romulo Dentium Romulum, post ab Tullio Hostilio Numam Marcium, & ab Tarquinio Superbo Spuriu Lucretium impositos. Dein Consules madabant, duratq; simulacrum quoties ob ferias Latinas præfuit, qui Consulare munus vsurpet.

Cæsar Augustus bellicis ciuilibus Cilium Mæcenatem eques- tris ordinis cunctis apud Romanos, atq; Italiam proposuit. Mox rerum potius ob magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, sumit e Consulibus, qui coerceret servitia, & quod ciuium audacia turbidum, nisi vim metuat, primusq; Messalla Corvinus eam potestatem, & paucos intra dies finem accepit, quasi ne scius exercendi. Tum Taurus Statilius quamquâ pro- uentus à te egregie tolerauit. Dein Piso viginti per annos pari- ter probatus, publico funere ex Decreto Senatus celebratus est.

§. 3. Liberâ Republicâ non fuit diuturnus Præfec- ti vrbis usus; nam creatis Prætoribus, Imperium, cum abessent Consules, ad eos deferrebat. Mansit tamen, cum Latinarum causa Consules ab vrbe essent præfecti. De Latinis feriis Dionys. l. 4. Ut sempiternum maneret id fœdus, Tarquinius proposuit assignare commune sa- num Romanorum, Latinorum, Hernicorum, Volscorum, dū- taxat in Societatem receptorum, quoad mercatum conuenientes, quotannis vna epularentur, fruerenturq; sacris communibus. Gratum id fuit omnibus, locus conuentus præstitutus est in me- ditullio fere harum gentium, mons altus Albanis imminet, vbi singulis annis feria celebrarentur, & eo temporis spatio propter loci religionem legemq; de hoc latam, ab omni temperarent om- nes: sacræq; communiter Ioui Latialis facerent, & vacarent epulis, constituto prius, quantum quisq; populus in ea sacra præ- bere, quantumve portionem recipere debeat. Earum feriarum atq; sacrificij participes fuerunt tribus minus, 50. populi, quas nostra quoq; ætate Romani agitant, Latinas vocatas: conferunt- que in eas populi sacrorum participes, quidam agnos, quidam ca- seos, quidam lactis certum modum, quidam liba lactaria. Vittima est taurus vnus communis omnium, de cuius visceri- bus curue populo sua portio tribuitur. Sacrificatur autem pro omnibus, & Romani præfunt sacrificio.

*Præfectus
Latinarum
causalariarum
Magistra-
tus.* Tanti vero erat illa superstitio, seu potius fœderis renouatio, vt Consulibus ire in provincias nefas ac ominosum haberetur, nisi prius ferias Latinas in mō- te Albano indixissent. Linius id frequenter monet. de Latinarum instauratione Linius l. 32. & 37. & 41. Præfectus igitur vrbis Latinarum causa creatus dice- batur, & potestatem initio cōsularem, & ante Con- sules Viceregiam habuit. Prætura deinde constituta tantum Religionis causa Præfectus vrbis cōstitutus est, quod Tacitus vocat Simulachrum. Hinc est, quod Agell. l. 15. c. 8. memorat, an Præfectus vrbis Latinarum causa, habeat ius, cum Patribus, populo ve agendi. Olim habuit, ac cum Simulachrum Magistratus erat, non habuit, imo ideo Simulachrum Magistratus erat,

quia ius Senatus cogendi, populiq; Quiritium calandi negabatur. Magistratus erat primo quidem paucio- rum dierum, nam dies vnus erat à Tarquinio institu- tus. Deinde plures. Dionys. l. 6. Supplicationes Senatus decreuit ob plebis ingratiam redditum, & feriis Latinis diem tertium addidit, cum prius duo tantum fuerint, primus con- secratus à Rege Tarquinio, quo tempore deuicit Hetruriam: alter à populo additus, quando Regibus pulsus libertas adeptus est: tunc vero tertius accessit post reconciliatam plebem Patribus.

Postea compositis dissidijs ob Consulatum plebis additus & quartus; itaq; si Consulum discessum, re- ditumve spectes, senos dies Præfecto illi imaginario tribues. Atq; hanc quidem curam superstitionis me- rito oēs reprehendunt; Sed hoc etiam addo, quam- uis legitima causa renouandæ amicitia, firmandique per conuiuiorum hilaritatem fœderis, Consules ab- fuissent, non tamen expedire subitum, breuemque Magistratum. Tum quia nullis suffragijs, sed Consul- lum voce nominabatur, tum quia nō poterat in tam breui Imperio cōstare auctoritas: causa igitur ea Ro- manos mouit, vt vrbis gubernandæ curam Prætori- bus delegarent: nam annuus erat Magistratus, & Consuli proximus. Verum in eo erratum, q; nomen postea Magistrat' Præfecto Latinarum causa tribue- runt, nam Simulachra mortua Magistratuum nomine dignitatem recensere, insignia illis aptare, non mo- do ridiculum est, sed in veras etiam potestates con- tumeliosum, cum primum n. vis alicuius Imperij mi- nui, aut Imperio animus impar obstringere cœperit, mox habent, cuius comparent, & necessariam Rei- publicæ dignitatem in Simulachro irrident. Nec mi- nus ridiculus dictator, Latinarum constituendarum causa, Q. Ogulius cum M. Lætorio Planciano Ma- gistro equitum, quam Præfectus vrbis earundem Latinarum.

§. 4. Præfectus vrbis ab Augusto constitutus est Consilio Mæcenatis; nam Consulibus honorem re- linquere, potestatem adimere visum est, cum tamen vrbem & æræ re- linquere non oporteret, nouus ille, & tunc ordinarius Magistratus est creatus. Fuit pri- mus, seu Mæcenas auctor Consilij, seu Agrippa, de- inde Messalla, Taurus, Piso: iudicabat ille causas, qui- bus prouocatio compete- bat, & res capitales, Patro- norum, Libertorum, Seruorum, Dominorum que- relas audiebat, de tutorum & curatorum crimini- bus cognoscebat, rem nummulariam, & argentiariam iudicabat, carnis curam gerebat, quietem in populo procurabat, illicita collegia coercerebat, spectaculorū disciplinam curabat. Ius habebat Italia, & vrbe inter- dicendi, in Insulam deportandi. Dignitas eius par ho- nori Præfecti Prætorio, & Magistro militum c. 12. t.

4. Præfectum vrbis, & Præfectum Prætorio, & Magistros equi- tum, ac peditum, indiscrete ducimus dignitatis: vsque adeo vi- delicet, vt cum priuatam secesserint vitam, eum locum velimus esse potiorē, qui alios promotionis tempore, & codicillorum adeptione præcesserit.

Verum officia eius nobis pandectarum, l. 1. t. 12. Officia alia describit. Omnia omnino crimina præfectura vrbis sibi ven- dicauit; nec tantum ea, quæ inter vrbem admittuntur: verum- ea quoque quæ extra vrbem intra Italiam Epistola D. Seueri ad Fabium Cilonem Præfectum vrbis missa declaratur.

Seruos qui ad statuas confugerint vel sua pecunia emptos, vt manumittantur de Dominis querentes audiet.

Sed & Patronos egentes de suis libertis querentes audiet: maxime si egros se esse dicant, desiderentq; à libertis exhiberi.

Relegandi deportandique in Insulam, quam Imperator as- signauerit, licentiam habet.

Initio eiusdem Epistola ita scriptum est: cum vrbem nostram fidei tue commiserimus, quicquid igitur intra vrbem admit- titur, ad Præfectum vrbis videtur pertinere.

Sed & si quid intra centesimum miliarium admissum sit, ad Præfectum vrbis pertinet.

*Paucorum
dierum Ma-
gistratus nō
priuatus, sed
proximo Ma-
gistra-
tui man-
dandus.*

*Potestas
Præfecti
vrbis.*

*Præfecti vr-
bis.*

Si ultra ipsum lapidē, egressum est Praefecti urbi notionem. Si quis serum suum adulterium commississe dicat in vxorem suam, apud praefectum urbi erit audiendus.

Sed & ex interdictis, quod vi aut clam, aut interdicto, unde vi, audire potest.

Solent ad Praefecturam urbis remitti etiam tutores siue curatores, qui male in tutela siue cura versati, grauiore animaduersione indigent, quam ut sufficiat eis suspectorum infamia: quos probari poterit, vel nummis datis tutelam occupasse, vel premio accepto operam dedisse, ut non idoneus tutor alicui daretur: vel consulto circa edendum patrimonium quantitatem minuisse: vel euidenti fraude pupilli bona alienasse.

Quod autem dictum est, ut seruos de Dominis querentes praefectus audiat, sic accipimus: non accusantes Dominos: (hoc enim nequaquam seruo permittendum est, nisi ex causis receptis) sed verecunde expostulantes siuitiam, si duriciam, si famem, qua eos premant: si obsecantem, in qua eos compulerint vel compellant, apud Praefectum urbi exponant, hoc quoque officium Praefecto urbi à D. Seuerio datum est, ut mancipia tucatur, ne prostituantur.

Praeterea curare debet Praefectus urbi, ut nummularii probe se agant circa omne negotium suum: & temperent ius, quae sunt prohibita.

Cum patronus contemni se à liberto dixerit, vel contumeliosum sibi libertū queratur, vel conuictus se ab eo passum, liberosq; suos vel vxorem, vel qd huic simile obicit: Praefectus urbi adiutur, & pro modo querela corrigere eum, aut cōminari, aut fustibus castigare, aut ulterius pcedere in pena eius solet.

Nam & puniendi plerumq; sunt liberti. Certe si se delatum à liberto, vel conspirasse eum contra se cum inimicis doceat: etiam metalla pena in eum statui debet.

Cura carnis omnis ut iusto pretio praebeatur, ad curam praefecturae pertinet, & ideo forum suarium sub ipsius cura est: sed & ceterorum pecorum, siue armentorum, quae ad huiusmodi praehibitionem spectant, ad ipsius curam pertinent.

Quies quoq; populariū & disciplina spectaculorū ad Praefecti urbi curam pertinere videtur. & sane debet etiam dispositos milites stationarios habere ad tuendam popularium quietem, & ad referendum sibi, quid in vrbe agatur.

Et vrbe interdiceret Praefectus urbi, & quae alia solitarium Regionum potest, & negotiatione, & professione, & aduocationibus, & foro: & ad tempus, & in perpetuum interdiceret poterit, & spectaculis, & si quem relegat ab Italia, summouere eum etiam à prouincia sua.

Diuus Seuerus rescriptis eos etiam, qui illicitum Collegium coisse dicuntur, apud Praefectum urbi accusandos.

Erant itaq; Praefectura Urbanus Magistratus, qui etiam ad centesimū lapidē extra urbem cognoscebat, Dion l. 52. ubi recte pro *καὶ ἐξ ἑκατοσίων σταδίων* legitur in com. ad Tacitū doctissimus Lipsius, *καὶ ἐξ ἑκατοσίων*, quinquaginta, & septuaginta stadia. Curae videtur, initio, & crudā adhuc seruitute percerum fuisse Imperatorib; ut fidos, & rebus nouādis haudquaquā promptos deligeret, ita Agrippa, & Maecenas Supinus, Placidus et Messalla quē Eusebius in Chronico vult primū fuisse, & sexto se die abdicasse, qd Magistratum illum esse inciuile causaretur, eam ob causam omitti ab aliis eum puto. Tiberius Pisonem fecit, qd perpotando id meritis illi uideretur. Ea commendatione ait Plin. l. 14. credere L. Pisonē urbis Romae curae ab eo delectum, qd biduo, duabusq; noctibus perpotationem continuasset apud ipsum Principem. Eadem Suet. c. 42. Piso Praefectus urbi fuit annos 20. vel ut corrigat Lipsius decem. Eius successor ebrius et fuit pene semper, Senec 84. L. Piso urbis custos exigebat, utq; in horam sextā fere dormiebat. hoc erat eius matutinum. Officiū tamen suum, quo tutela urbis continebatur, diligentissime administrauit. Huic & D. Augustus dedit secreta mandata, cū illū praeponeret Thraciae, quā perdomuit: & Tiberius proficiscens in Capanā, cum multa in vrbe, & suspecta relinqueret & iniussa. Puto qd illi bene cesserat Pisonis ebrietas,

postea Cossus fecit urbis Praefectum, virum grauem, moderatum, sed merum vino ac madentem.

Potestas itaque Praefecti urbis erat sub Principe, quemadmodū Consulibus sub Senatu, populoq; non annua, sed ad nutum Principis, semper fere longior annua. Honor tamen Consulatus maior habetur, quamuis sine robore. Non autem dissimilem fuisse, quamuis in nonnullis differente ex eo constat, quod Sidonius Praefectum Senatus dicit, Patres enim consulebat, de illis iudicabat, eos tuebatur, Cassiod. l. 6. Sidonius Praefecturam gessit.

Capiens honorem

Qui patrum ac plebis simul

Vnus olim iura gubernat.

Et Rutilius. Si non displicui regerem cum iura Quirini,

Si colui Sanctos consuliūq; Patres.

Praefectus urbi proximo Imperatori habebatur. Statius Imperatori Stat proxima ceruix P.V.

Ponderis immensi.

Et Aufonius. Aut Italū populos, Aquilonigena q; Britannos.

Praefecturarum titulo tenere secundo,

Quique caput verum Romae, populūq; patresq;

Tantum non primo rex sub nomine.

Cassiod. l. 6. form. 4. Diuinitas non solum Roma cōmissa est, quamuis in illa cōmendantur vniuersa, verum et centesimā miliarū potestatem te prendere antiqua iura voluerunt. Tu etiā ex designatis lege Prouinciā ab appellatione cognoscis. Supra oēs Cōsulares sententiā primū dicis, & in illa libertatis aula Reuerēdus aspiceris, in qua cōmissos habere primarios approbaris. Hinc fellam, fascēs ceteraq; ornamenta habuit.

§. 5. Interregum potestas eadem, quae Regum, Interreges, quaq; Consulū fuit, nisi qd extra ordinē dum Magistratus ordinarius crearetur, officio fungerentur. A Romuli morte caput. Dionys. l. 2. Sequenti anno nemo Roma regnauit ad nouū interregem Magistratū delata administratione Reip. in modum hunc: Ducenti Patres cōscripti, ex quibus Senatus Rege Romulo cōstitutus erat, distributi in decurias, Decūriū sorte cōmittebat urbis Imperiū. Hi nō simul, sed vnus post aliū quinis diebus lictores habebat, ceteraq; insignia Regia, quae ceu per manus tradebantur à primo deinceps vsq; ad vltimum: tum Quinqueduanus ille Magistratus migrabat ad sequentem Decuriam, & inderursum ad aliam. Crebra etiam interregna Consulū tempore erant, impeditis Comitibus, aut vitio creatis Consulibus. Quod si quipiam quærat, qd de Praefecto urbis sentiam, Respondeo melius, moderatiusq; eius quam Consulū Imperium fuisse, quamuis omnino minus, & magis obnoxium alteri Magistratui. Prudentius Laco- nes Lycurgi instituto, Regem sed consulari potestate, & Praefecturali elegerunt. De illis Xenophon: *Καὶ ἔδρεος δὲ πάλαις ὑπομένοντα βασιλῆα πολὺν χρόνον ἔφοροι ἀπὸ τῶν ἐφορέων διέφρον. κατὰ ὅρους δ' ἀλλήλοισι καὶ μὴ πρὸς αὐτοὺς ἐφοροι μὲν ὑπὲρ τῶν πάλαιος βασιλέων δ' ὑπὲρ αὐτῶν δὲ ὅροι ἐστὶ τῶν μὲν βασιλέων, καὶ τὰς τῶν πάλαιος καμύρας νόμους βασιλέων. καὶ τὰς δὲ πάλαι ἐμπροσθεν τῶν ἐφεινῶν ἀνὸν πλεῖν βασιλείαν παρέχον. αὐτὰ μὲν ἐν αὐτῶν τῶν οἰκῶν τῶν βασιλέων δέδον, ἐδὲν πὺ πολὺ ὑπερφέρων τῶν ἰδιωτικῶν. ἔχον ἐδὲ ληθῆναι τῶν βασιλέων ἱεροσυνικὸν φρόνημα παρρησίαν, ἔχον τῶν πολιτῶν φρόνημα ἐμπροσθεν τῶν ἀνέμων.*

Atheniensium quidem semper turbulentum fuit Imperium, quia infra Consulū Romanorum potestatem omnis erat Magistratus, ideoque populi vitis impar.

§. 6. Carthaginensium Magistratus erat supremus Sufes, Liuius l. 30. Senatū itaq; Suffetes, quod velut consulare Imperium apud eos erat, vocauerūt. Ius dicunt, l. 34. In alijs quoque vicijs Pænorum mutatione Magistratus summos Suffetes nominarunt. Liuius l. 28. Gaditanis tribuit Suffetes; Maga cum Gadeis reperisset, exclusus inde ad Cimbim (haud procul Gadeis)

Praefectus
vici oppo-
situs Magi-
stratibus a-
nt.

Praefectus
vici apud
Lacomai.

Athenien-
sium infir-
mi Magi-
stratus, po-
pulus infir-
mens.

dibus is locus abest) classe appulsa, mittendis Legatis, querend-
 oq; quod porta sibi socio atq; amico clausa forent: purgantibus
 iis multitudinis concursu factum, in se ipsa ob direpta quadam
 ab descendentiis naus militibus, ad colloquium Suffetes
 eorum, qui summus Pœnis Magistratus est, cum quaestore eli-
 citi, lacrimisq; verberibus Cruci affigi iussit.

Ego ita dictos arbitror, quali **רֶמֶס**, quod finem, extremitatem, angulum, Isa. 43. Iosue 22. significat, est enim extremum fastigium Magistratus, eodem modo **Perlarum** **Sophim** dictos non dubito: nec male a **סוד** quod oram, ordinem, limen significat, vnde **Perlarum** **Sophiat**, vt multi efferit. Quod tamē si ab Hebræo **סוד** quod etiam, addere, vel abundare est, deduci placet, non equidem pugnare.

Ἀθηναίων-
 ſum ἡγε-
 ταιῶν.

§. 7. Πρυτανία Athenienſium erat Magiſtratus,
 & quamvis plures eſſent πρυτάνεις, quam Conſules,
 eadem tamen pene erat poteſtas, hoc eſt, ſuprema,
 ſed dependens à populo. Demotheñi πρυτανεὺς
 eſt regere, moderari. Nazianzenus Deum vocat
 τὸν ἀνδρείας πρύτανιν, veritatis moderatorem. Πρυ-
 τανέων dictum volunt, quaſi τὸ πρὸς ταμίους, quod ſi-
 ne ita eſt, ſive Grammaticorum ſomnium eſt, con-
 ſtat in Prytaneo Prytanas epulari ſolitos, & ſum-
 mum honorem fuiſſe, ſi cui cibus in Prytaneo de-
 cerneretur. Cimon ob magnificentiam, hoſpitali-
 tatemque domi quaſi πρυτανέων habuiſſe dicitur. Plu-
 tarch. in eius vita.

Luculli quoque domum ὅλως ἑστίαν, καὶ πρυτανεῖον ἀπληκινὴν fuisse confirmat idem Plutarchus. Sed ad Prytanas redeamus. Eicētis triginta tyrannis, decem constituti sunt, à Thraſybulo; illis reprobatīs, deinde quinquaginta alij Præpositi vrbi. Harποκράτης: πρυτάνεις πενήκοντα ἄνδρες ἀπὸ μιᾶς φυλῆς, οἱ διοικῶντες πέντα τα ὑπὸ τῆς φυλῆς ταττομένα. Prytanes quinquaginta viri ex vna tribu, qui omnia à Senatu decerere administrant. Rhodorum Magistratus etiam πρυτανίς dicitur Liiuo lib. 42. quem tum ferebat Hegesilus. Cyziceni etiam Prytanem habuiffe testatidem lib. 41. vocatque penetrale vrbis; sed tamen idem illius vſus, qui Athenis fuit, in eo enim quibus in honoratus fuit, vſcebantur, Perſeus in eo vnus menſæ vaſa aurea poſuit.

Atheniensium illa ratio regenda Reipublica penitus inutilis fuit, vt ostendit Xenophon in eorum Politia, & Aristoteles lib. 2. Polit. cap. 12. Solonem autem nonnulli quidem latorem legis fuisse bonum putant. Nam & paucorum dominatum sustulisse, qui merus erat, atque immoderatus: & populum feruentem liberafse: Et populi libertatem, potentiamque patriam, atque auiam constituisse, apte collocatis atque inter se ordine permixtis variis Reipubl. administrandis generibus. Senatum enim Areopagiticum, ad paucorum Principatum seu Oligarchiam pertinere; Magistratum electione creari, ad Optimatum Imperium, seu Aristocratiam: iudicia esse popularia. Videtur autem Solon illa quidem, qua anteferant, non sustulisse, Senatum & Magistratum electionem: populi vero libertatem de integro constituisse, rerum iudicandam omnibus ciuibz, si sortiri essent, potestate facta. Quapropter etiam reprehendunt eum nonnulli. Alteram enim Reipubl. partem dissoluisset, atque enervasse, ad iudicium, quod sortipermittitur, omnium rerum auctoritate ac potestate delata. Postquam enim hoc valuit, populo, tanquam tyranno, gratia causa largientes omnia atque indulgentes, Reipublicatum in eam, qua nunc est, populi potentiam redegerunt. Et Senatum quidem Areopagiticum Ephialtes & Pericles mutauit, ac decurrit: iudicia autem mercenaria reddidit Pericles. Atque hoc sane modo vnusquisque ex blandis populi ductoribus, populi maiestatem augens, ad eum, qui nunc est, popularis potentia statum promouit, & prouexit. Videtur autem hoc non ex Confilio Solonis natum esse, sed potius casu euenisse. Nam quod populus Imperii & victoria naualis causa bello Persico fuisse, maiores solito spiritus sumit, & blandis Ora-

tores, quasi ductores ac Magistros, cepit improbos ac turbulentes, pro bonis & moderatis administratoribus. Nam Selon quidem maxime necessariam populo potestatem tribuere videtur Magistratum eligendorum, & rationum ab eis reposcendarum. Si enim ne huius quidem rei potestas sit penes populum, præterquam quod servus sit, etiam hostis fuit. Magistratus autem omnes ex illis tribus & locupletibus civibus creavit, nempe ex his qui quingenta medimna quotannis ex agris suis perciperent, & ex his, qui iugo ascripti essent, qui Zeugitæ dicuntur, & ex equestri ordine, qui tertii census, & tertia classis est. Quarta autem classis civis, mercenarii & operarii sunt, nullius Magistratus participes. Latores porro legum fuerunt Zaleucus Locris ad Occidentem incolentibus, quos Epizephyrios appellant Græci: & Charondas Cataneus suis civibus, & aliis Chalcidicis circum Italiam & Siciliam civitatis.

Merito igitur in hisce reprehenditur multitudo, res quæ efficiendæ rei, & seruandæ concordæ inimica est, deinde de his omnibus iudicabant, qui forte delecti essent. quod erat Magistratum obicere vilissimi cuiusq; arbitrio. Hoc itaq; agendum erat, non vt bene administrarent, sed populo ne displicerent.

Si igitur rem spectemus, multo melius constitutum Magistratum Carthagenensium, q̃ Atheniensium reperiemus. Nam plura habet sese tuendi contra hostes, & seditioes adminicula. Et nescio, an vlla Respublica eius cum libertate, & potentia diuturnitatem acquaverit. Aristoteli eam Rempublicam, l. 2. Politicorum describit, hunc in modum. Videntur autem etiam Carthageniensis Reipub. administranda ratione vti recta ac praeclara, & multis in rebus eximia atq̃ egregia, si cum aliis comparetur: in nonnullis autem Lacedaemoniorum Reipubl. consimili, & penè gemina. Haec enim tres Reipub. administranda forme, cum inter se quodammodo sint similes, tum alii longe praestant: Cretensis, inquam, & Laconica, & tertia Carthageniensis: praetereaque eorum, quae apud Carthagenenses constituta sunt, multaque habent. Argumento autem est, hanc Rempub. bene esse descriptam, quod cum populum habeat rerum potestatem, maneat in descriptione & ordinatione Reipub. neque aut seditio inquam in ea coorta sit, memorat autem quidem certe digna, aut tyrannum existerit. Habet autem haec Laconica Reipub. familia: primum Sodaliitiorum consuevit, Phiditiaz deinde centum quatuor virum Imperium Ephorum potestate: nisi quod centum & quatuor virum Imperium potestate illi melius est. Illi enim ex hominibus casu & sorte fortuna oblati constant: Hi autem ad hoc Imperium eliguntur, ut qui quae virtute & dignitate praestant. Postremo Reges & Senatores habet comparatione & proportionem quodam Lacedaemoniorum Regibus & Senatoribus respondentem. Et vero satius est Reges, neg. ex eodem perpetuo genere esse, neg. ex quovis, & sorte fortuna oblato, sed ex aliquo praestanti sumi: neg. eos eligi, qui atate, sed qui virtute antecellant. Nam magnarum rerum domini & compotes esse debent, si sint contempti, atq̃ abiecti, nullusque precii, magna damna insonant, & magna iam intulerunt Lacedaemoniorum civitati. Plurima igitur eorum, quae reprehensa sunt propter declinationes a recta Reipubl. communia huic fuerunt cum aliis Reipub. administranda formis, quas commemoravimus. Eorum autem, quae optimatum principatum & politiam finem sibi propositum habent, haec quidem ad populi potentiam, illa vero ad pauperum dominatum magis declinant. Reges n. cum Senatoribus potestatem habent aliud ad populum deferendi, aliud non deferendi: & si omnium vna sit in aliqua re decernenda sententia, id ratum est: si minus etiam penes populum arbitrium & potestas est. Cum autem hi afferunt ad populum, non modo renuntiant populo, ut audiat quae fuerint a Principibus civitatis decreta, verum etiam cuius de populo contra ea, quae afferuntur, dicere liceat: q̃ non est in aliis Reipub. administranda formis. Quod autem quing. viri, qui sunt multarum magnarumq̃ rerum compotes, atq̃ arbitri, & a se ipsi leguntur, & Centumvirum Magistratum, qui amplissimum eligunt: praeterea, quod hi diutius gerunt Magistratum, quam ceteri: nam & defuncti Magistratu, & antequam ineant Magistratum, Reipubl. praesunt: hoc ad potentiam pau-

*Carthagi-
niensium
melior Res-
publica.*

*A Tyriis it-
la esse, &
Hebraeis vi-
dentur.*

corum pertinet. Quod aut sine mercede, & sine sortitione sunt, hoc ad optimatum Principatū pertinere statuendum est, & si quid tale aliud est. Tum lites & controversias oēs ab iis, qui Magistratum gerunt, disceptari, non alias ab aliis, quē admodum Lacedæmone, hoc quoque optimatum principatum attingit. De-
flectit aut maxime ab optimatum Principatu ad paucorum Potētiū Carthaginiens. Reip. constitutio ex quadā cogitatione & opinione vulgi. Non n. ex virtute solum, verum et ex diuitiis eligi Magistratus putant oportere. Veri n. non posse arbitrantur, ut is, cui desunt rei familiaris facultates, recte fungatur Magistratu, & oicietur. Si igitur Magistratus ex diuitiis, & censu eligi, ad paucorū Potentatū pertinet: ex virtute vero, ad optimatum Principatum: Hæcertia fuerit Reip. administranda ratio, ac descriptio, qua Carthaginienses in sua Rep. administranda videntur. In eligendis n. Magistratibus, usq. maximis, Regibus, scilicet, & Imperatoribus, hæc duo spectant.

Regum quidem non est alibi mentio, sed Suffetes eorum ita vocat Arist. quia cum Regio quasi Imperio erant, quemadmodū Consules Romæ Regium Imperium habere dicebantur.

§. 8. Lacedæmoniorum Rempub. præter Senatū, & Ephoriam, habuisse et Reges in confesso est. Sed Rex erat Consulari potestate. Nam Spartanorū Reges fuisse potestate tenui, & accisa tū historiarū doctent, tum causam Aristot. adducit. Καὶ διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν εἶναι λιαν μισθολογίαν, καὶ ἰσχυράν, διμὰ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ τοῖς καὶ οἱ βασιλεῖς. Quia vero hic Magistratus Ephorum magnus erat, & Regno non impar, ideo blandiri ipsis oportebat etiam Reges. Nam Ephori omnium rerum rationes ad se pertinere arbitrantur, eas ab omnib. exigebant. Ephori erant quinq., præter eos erat Senatus, Rex quasi Dux belli erat: Itaque si Ephoros prudentia, probitateq. insignes elegissent, bene Remp. constitutissent. Sed id nō poterat fieri populi suffragiis corruptis. Arist. l. 2. c. 9. Polit. At porro etiam ea, quæ ad Ephoriam pertinent, minus bene se habent. Cum n. Imperium Ephorum ipsum potestatem habeat rerum maximarū, Ephori omnes de plebe creatur. Itaque, sæpenumero homines valde pauperes, atq. egestatem numarij & venales erant. Cum autem sæpe antea hoc declararint, tum vero et nuperrimē in virorum cōiuiis, quæ Andria appellabant. Corrupti n. pecunia nonnulli Ephori, quantum in eis fuit, totam civitatem perdidērunt.

Ex quo constat ex primo instituto prudentius ordinatā Rempub. Lacedæmoniorum, q. Romanorū. Nam Senatū habebant more Romano, deinde Ephoros qui Consulū quodammodo, Censorum, Iudicum, Quæstorū potestate erāt præditi, deniq. Ducem belli, seu Regē, qui omnia foris administrabat. Itaque tanta mutatio non erat, quanta Romæ, nec seditionibus agitabantur, nec in periculo tyrannidis erant. Pulchre id ostendit Aristoteles. Δεῖ γὰρ τὴν πολιτείαν τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι, πᾶντα βούλεσθαι πρὸς τὴν τῆς πόλεως, εἶναι καὶ διακρίνειν ταῦτα. οἱ μὲν οὖν βασιλεῖς ἀπὸ τῶν αὐτῶν τιμῶν οὕτως ἐχρυσιν. οἱ δὲ καὶ λοιποὶ ἀρχαὶ οἱ δὲ τῶν γενομένων, ἀπὸ τῶν δὲ ἀρχῶν αὐτῆς τῆς ἀρχῆς εἶναι. οἱ δὲ δὴ μὲν οὖν διακρίνειν. Oportet enim eam Reip. administranda formā, quæ si salua futura, velle omnes civitatis partes, & esse & manere eadem. Reges igitur pp. honorem, quo ornati sunt, ita animis affecti sunt: honesti autem & boni viri, pp. senatoriam dignitatē. Præmium enim virtutis hic Magistratus est. Populus vero pp. Ephoriam.

§. 9. Verum nihil similis Romano Magistratui, quam Crētensis. Habebant illi Senatū, quem βουλευτῶν appellabant. Deinde decem erant summā potestate κῆρυκες, qui res ordinarent, dicti, quemadmodum apud Carthaginienses Suffetes, apud Romanos Cōsules, aut Tribuni militares consulari potestate. Deinde Regem habuerunt, qui bella gereret. at Regiā potestate sublata, quemadmodum & Romani κῆρυκες in bello Ducibus vñ sunt. Senatus vtilissime le-

gitur ex illis qui κῆρυκες munere sunt perfuncti. Deniq. Crētenses isdem incommodis conflictati sunt, quibus Romani. Quam autem (l. 2. c. 10.) illud ad Reip. statum vtile est, hic non est. Illic n. propterea q. electio sit ex omnibus, populus, qui Imperii maximi sit particeps, Remp. manere studet. Hic autē non ex omnibus eliguntur Cōsmi, sed ex quibusdam generibus: Senatores ex iis, qui Cōsmico munere functi sunt: de quibus eadem quis dicere possit, ac de iis, qui Lacedæmone creantur. Nam rationū inferendarum iudicio nō teneri, & per totam vitam gerere Magistratū, maior est homo quam pro eorum dignitate: eumq. nō ex prescripto iuris scripti imperare, sed suo arbitratu Magistratum gerere, periculosum est. Quod autem quiescit populus, etiam si huius Magistratus nō sit particeps, nullum est argumentū Reip. bene ordinata. Nam neque vlla Cōsmi ut Ephoris quæstus faciendi ex Magistratu facultas datur, ut qui in Insula longe absint ab iis, qui corrupturi sint. Quam autē adhibent ad hoc erratum corrigendum ac servandum medicinam, cum absurda sit, tum ne civilis q. dem est, sed potentia vnius, ac paucorum, hoc est, dynastia, aut oligarchia consentanea. Sæpenumero n. nonnulli, aut ex collegiis, aut priuatis, coitione facta eos exturbant. Licet etiam ei ante tempus abdicare se Magistratū. Hæc igitur omnia præstat fieri ex lege, quam ex hominum voluntate. non est n. tuta hæc regula. Omnium autem remedium pessimum est Magistratus huius amplissimi vacui, totiusq. Reip. statū perturbatio, quā sæpenumero potentes inducunt, cum iudiciū subire aut penas dare nolunt. Ex quo intelligere licet, in hæc Reip. administranda descriptio, aliqd. esse civilis Reip. administrationis, id est, politia, non tamen esse civilem Reip. administrationem, sed potius paucorum potentatū, hoc est, oligarchiam seu vnius potentiam, id est, dynastiam. Consequenter autem populum & amicos suos distribuentes ac disponentes, sub vnius Imperium totam Remp. subiungere, & seditionem excitare, & inter se digladiari, ac decertare.

§. 10. Nunce etiam in liberis Rebus publicis sunt Magistratus Consulem representantes, sed alio atq. alio modo. Venetiæ Ducem habent, sed qui nec aula insignis, nec potestas: vrbe n. exire, literas aperire, decernere agenda non potest, omnia pendente à Senatu, qui quadraginta Senatorum est, ex quibus Rex, qui Procuratores S. Marci dicuntur, primarij sunt. Illi etiam perpetuum Imperium obtinent, ideo summa sunt in auctoritate, etenim quod cito desinit Imperium, etiam dum est, deseritur. His alij iunguntur Magistratus, & maius Consilium hos fere constituit. Prudenter Ducem suum potestate priuant, quia sic tyrannidem inuadere non potest, perpetuas sex Procuratorum etiam efficit, ne rerum in experientia peccetur. Hoc periculosum est, quod per conductos Duces bella gerunt, qui cum pecuniā causa, non pro patria dimicant, lentē omnia geruntur. Princeps igitur loco Consulū est, quamvis minore potestate, cæteri tanquam Senatus assident, & iudicant.

§. 11. Genuensium Respublica accuratius etiam omnibus prospexit. Ducem eligit, non annum, nec perpetuum, sed ad biennale Imperiū, tanto tempore etiā octo gubernatores, quos illi iungunt, rerum potiuntur. Ducis officium similimū consulari muneri, Senatū cogit, ad eum refert, omnia per ipsum agitur, multoq. in vrbs regimine maioris est auctoritatis, quam Venetis. Etenim Veneto auctoritatem ademerunt, quia temporā dederunt, Genuati multa permittunt, quia ob Imperii breuitatem tyrannidem occupare nō potest. Duo vero gubernatores cum Duce in Palatio habitant per vices, ita ut bini tribus mensibus domo absint, & anno vertente suas vices omnes obeant. Eligendi ratio magnam cautionem habet. Tercio die Ianuarii, Consilium Maius, & Minus congregantur: quibus is qui præcedentibus annis Dux fuit, non interest: elapso enim biennio, is Calendis Ianuariis domum suam sese abdit, & tanquam priuatus aliquis tota vita

Venetiarū prudentissimā Respublica.

Genuensium etiam accurata est Respublica.

Crētensium Respublica.

Procu-

CAPVT XX.

Dictatura & censura consideratio.

§. 1. Dictator maius consule habebat imperium, censor honorarius, & nonnullam quoque in consulem potestatem. Dictator nominatus est etiam magister populi. Causa dicendi dictatorem erat magna Reipublicae necessitas. Cicer. l. 3. de Leg. Aft. quando duellum grauius, discordiaeque ciuium essent, vnus ne amplius sex menses, nisi senatus creuerit, idem viris quod consules teneret, isque aue sinistra populi magister dictus esto. Equitatum quicumque regat, habeto par ius cum eo, quicumque erit iuris disceptator. Lilius l. 11. Dionys. l. 5. Cum bello Latino, & domestica seditione Respublica premeretur, visum est, omnes magistratus imperium deponere. Vnum autem virum à senatu electum, & suffragiis populi probatum habere semestrem potestatem rerum omnium maiorem, quam sit consulum. Lilius etiam lib. 4. Quae ubi tumultu maiore etiam, quam reseraret, nuntiantur Romam, senatus exemplo (quod rebus trepidis vltimum consilium erat) dictatorem dici iussit. Inuicem deinde dictator esse coepit tribunis plebis, & populo. Queruntur Tribuni in se dictatorium fulmen intentari. Cum enim Tribuni intercessionibus senatum vexarent, cum delectus esse non sinerent, eoque relo contra nobiles acerrimo vterentur, oppositum est illis dictaturae fulmen. Dictatoris ista erant. Secures viginti quatuor proferebantur. Hoc primus Sulla fecit, ut est in Epitome Liliiana lib. 89. Decemviri, cum primum penes vnum essent falces, altero anno prima die initi magistratus singuli cum duodenis fascibus prodierunt, & centum viginti lictores forum impleuerunt, Lilius l. 3.

Dictator
bus dubis
lectus est.

Ius dictato-
ris.

Imperium sine prouocatione habuit. Nam à ceteris magistratibus ad senatum, ad Tribunos, ad populum erat prouocatio. Quo constituto confusio Atheniensium similis oriebatur: quam merito patres semper timuere. Neque ea lege vlli nobili, aut viro bono Romae manere licuisset. Ducebatur à consule, interdum à senatu postulabatur nominatim quispiam spectatae virtutis.

Magistrum equitum dicebat, qui iure Tribuni celerum, & quo postea praefectus pratorio, usus est. Cicerone facit eum parem illi, qui iuris est disceptator, hoc est, prator. Quamquam magister equitum cum primum è plebe creatus est, excusauit se dictator, quod non esset maior ille magistratus Tribuno consulari.

Hoc noui, nec boni exempli, nec euentus fuit; quod Minutius magister equitum æquatus Fabio dictatori fuit. Et nisi Fabius, hoc est imperator patriae amans, & contumeliarum patiens dictaturam gessisset, forsitan irremediabile vulnus Respublica accepisset. Nam Minutius in periculum exercitum deduxit, Fabius liberauit.

Optime institutam dictaturam constat, nam centies Respublica si absque dictatore fuisset, vel seditione, vel bello perisset. Consulum enim imperium, ut ostendi, sufficiens rebus gerendis, & seditionibus comprimendis non fuit. Fuere etiam dictatores usque ad Syllam modestissimi. Nam Lartius designatis consilibus dictaturam deposuit, nemine ciuium à se occiso, nec in exilium pulso, nec grauius multato. ita Dionys. libro quinto. Est vero hoc admirabile cum ex consulatibus, & tribunitiis potestate tam multi tumultus concuerint, tyrannidem affectarint, nullum vnquam dictatorem, licet omnium potestas in vnum collata fuerit, se inciuiliter, aut crudeliter gessisse. Ne tyrannidis quidem initium dedisse. Sylla quidem eam tyrannice exercuit

Sylla ante
dictaturam
crudelis.

Vu 4

sed,

Procurator tantum audit. Ex utroque horum viginti octo Nobiles, singuli scilicet ex vnaqueque familia, eliguntur; electi in Palatii quodam loco includuntur, & vna cum illis Senatoribus, qui aut per aetatem, aut familia contumaciam ad Ducalem dignitatem non sunt habiles, octodecim è suorum numero, non tamen plures vno ex vna familia, eligunt: qui octodecim rursus alios viginti octo eligunt; qui vna cum praedictis Senatoribus eos, quos Maiori Consilio ad Ducalem dignitatem euehendo proponere volunt, legunt. Sed hic notandum est Maiori Consilio plures quam quatuor proponi non posse: & in electione necesse est, ut viginti octo illi viri cum praedictis Senatoribus, in duas partes consentiant. Hoc actu finito, priusquam conclauis egrediantur, iidem alios viginti octo, & singulis familiis vnum eligunt; qui simul de quatuor illis suffragia ferunt, & è sua electione duas tertias remouere, & in locum eorum qui reprobat fuerint, vnum aut plures, qui tamen Senatores sint, substituere possunt. His peractis Consilium siue Senatus conuocatur, & quatuor illi proponuntur: & qui plura suffragia tulerit, Princeps siue Dux creatur.

Neque tamen omnino gubernatio mutatur. Nam ex gubernatoribus procuratores, atque etiam ex ducibus fiunt; sed eo modo, ut qui sunt procuratores ex gubernatoribus biennio, qui ex ducibus tota vita procuratorum in collegio censeantur; quo fit ut magno semper virorum expertorum numero Respublica abundet; cum primo in maiori, deinde in minori consilio sint, tandem gubernatores, & duces designentur, denique auctoritate procuratorum, qua omnia negocia tractantur vel biennio, vel in perpetuum fungantur.

Heluetii
Rhetii popu-
lari sunt.

§. 12. Atheniensium Reipublicae maxime similis est, Heluetiorum & Rhetorum communis, qui in Alpibus habitant, quorum maiores à nobilitate exagitati populare regimen induxerunt. Eorum historia ita habet. Heluetii montani adeo populares sunt, ut ii, inquam Suteses, Vnderaldi, Tugii, Glazenses, Abbatellani, ut non modò penes viueris, modo puberes, summa sit Reip. potestas, verum etiam magistratus omnes, ac maxima quaeque imperia sellularis, & opificibus tribuantur; ac ne manibus quidem, aut viliis propugnaculis ciuitates muniuntur. ceteri minus sunt populares. Tamest enim Bernates ac Tigurini ex opificibus plerisque senatum constituunt, maximos tamen in Rep. magistratus ex patriciis, aut certe ex iis, qui generis antiquitate clariore sunt, creare solent: quo fit ut hi stabiliore sint, ac seditionibus, quam illi, minus opportuni. Rhetorum vero comitia, nimis illa quidem popularia, difficillime reguntur, & commota vix placantur. Nam libertatis popularis haec summa est, ut omnes omnibus aequari possint, nec aliter parere velint, quam ea conditione, ut vicissim imperet iis, quibus paruierunt, ac ne si quidem in officio contineri possint, nisi valde necessaria iustaque praecipientibus, aut largitionibus, aut verborum illecebris demulceantur. Quum vero multi multis virtutibus, opibus ac nobilitate excellere nequeant; fere fit ut nobiles, locupletes, & virtute praestantes, multitudo inuidia quadam, & animo maleuolentia suffuso infestetur: tum si quis generoso, ac praestanti animo plebis intemperanter libertate abutentis, libidini frenos iniicere audeat, hunc multà exilio, proscriptione, morte denique damnare non dubitent, eoque magis si locuples sit, ut imperium affectare videatur. Quod studium à corruptissima Atheniensium Republica promanat.

Ostracism
Rhetorum.

Consulū itaque locum obtinet Satrapae siue Amptmanni, qui in comitiis leguntur, non more Romano, scilicet centuriatis, sed & ceteris Atheniensibus, ut in viliissimi cuiusque arbitrio sit patriae magistratum dare. Hinc tradit eadem historia pecunia, aliique modis facile illecto consule totam gentem duci. Hinc fit, ut cum magnates eorum admodum diuites non sint, reges finitimi qui obtinere aliquid desiderant, muneribus pugnent. Atque haec de consulibus, & magistratibus, qui consulum legibus constituti sunt, aut non multum consulatu dissimiles. Nec ignoro egregia alibi statuta esse, sed ad politices cognitionem ista sufficiunt.